Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 9 października 2025 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Jurysdykcja i wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych – Rozporządzenie (UE) nr 1215/2012 – Zakres stosowania – Artykuł 25 – Umowa jurysdykcyjna – Strony umowy mające siedzibę w tym samym państwie trzecim – Uzgodnienie jurysdykcji sądów państwa członkowskiego do rozpoznawania sporów wynikłych z tej umowy – Element zagraniczny – Wpływ wystąpienia Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej

W sprawie C-540/24

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Handelsgericht Wien (sąd gospodarczy w Wiedniu, Austria) postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2024 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 8 sierpnia 2024 r., w postępowaniu:

Cabris Investments Ltd

przeciwko

Revetas Capital Advisors LLP,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: F. Biltgen (sprawozdawca), prezes izby, T. von Danwitz, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki sędziego pierwszej izby, I. Ziemele, A. Kumin i S. Gervasoni, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Campos Sánchez-Bordona,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Revetas Capital Advisors LLP – B. Knötzl i B. Ortner, Rechtsanwälte,

– w imieniu Komisji Europejskiej – S. Noë i J. Vondung, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

* Język postępowania: niemiecki.

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 50 ust. 3 TUE, art. 25 i art. 68–70 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1, zwanego dalej „rozporządzeniem Bruksela I bis"), a także art. 17, 18, 55, 56 i 66 Konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), w brzmieniu zmienionym kolejnymi umowami dotyczącymi przystąpienia nowych państw członkowskich do tej konwencji (zwanej dalej „konwencją brukselską").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu sądowego pomiędzy Cabris Investments Ltd a Revetas Capital Advisors LLP, spółkami prawa angielskiego, w przedmiocie żądania zapłaty określonej kwoty tytułem wykonania zobowiązania umownego, z którym przed sądem austriackim wystąpiła pierwsza z tych spółek.

Ramy prawne

Traktat UE

3 Artykuł 50 ust. 3 TUE stanowi:

„Traktaty przestają mieć zastosowanie do tego państwa od dnia wejścia w życie umowy o wystąpieniu lub, w przypadku jej braku, dwa lata po notyfikacji, o której mowa w ustępie 2, chyba że Rada Europejska w porozumieniu z danym państwem członkowskim podejmie jednomyślnie decyzję o przedłużeniu tego okresu".

Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej

4 Artykuł 126 Umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz.U. 2020, L 29, s. 7, zwanej dalej „umową o wystąpieniu"), przyjętej w dniu 17 października 2019 r., która weszła w życie w dniu 1 lutego 2020 r., zatwierdzonej w imieniu Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (EWEA) decyzją Rady (UE) 2020/135 z dnia 30 stycznia 2020 r. (Dz.U. 2020, L 29, s. 1), przewiduje:

„Obowiązuje okres przejściowy lub okres wdrażania, który rozpoczyna się z dniem wejścia w życie niniejszej umowy i kończy się w dniu 31 grudnia 2020 r.".

Konwencja brukselska

5 Artykuł 17 konwencji brukselskiej stanowi:

„Jeżeli strony, z których przynajmniej jedna ma miejsce zamieszkania na terytorium umawiającego się państwa, uzgodniły, że sąd lub sądy umawiającego się państwa powinny rozstrzygać spór już wynikły albo mogący wyniknąć z określonego stosunku prawnego, to sąd lub sądy tego państwa mają jurysdykcję wyłączną […]”.

6 Artykuł 18 tej konwencji ma następujące brzmienie:

„Jeżeli sąd umawiającego się państwa nie ma jurysdykcji na podstawie innych przepisów niniejszej konwencji, uzyskuje on jurysdykcję, jeżeli pozwany przed sądem tym wda się w spór. Zasada ta nie ma zastosowania, jeżeli pozwany wdaje się w spór tylko w tym celu, aby podnieść zarzut braku jurysdykcji lub jeżeli inny sąd ma na podstawie artykułu 16 jurysdykcję wyłączną”.

7 Artykuł 55 wspomnianej konwencji przewiduje:

„Nie naruszając przepisów artykułu 54 akapit drugi oraz artykułu 56, niniejsza konwencja zastępuje, w stosunkach między umawiającymi się państwami, następujące umowy zawarte między dwoma lub kilkoma takimi państwami:

[…]

– Konwencję pomiędzy Zjednoczonym Królestwem a Austrią przewidującą wzajemne uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych, podpisaną w Wiedniu dnia 14 lipca 1961 r., wraz z Protokołem zmieniającym, podpisanym w Londynie dnia 6 marca 1970 r. [zwaną dalej »konwencją pomiędzy Zjednoczonym Królestwem a Austrią«];

[…]”.

8 Artykuł 56 tej samej konwencji stanowi:

„Umowy wymienione w artykule 55 pozostają w mocy w zakresie zagadnień prawnych, do których nie ma zastosowania niniejsza konwencja.

Pozostają one także w mocy w stosunku do orzeczeń i dokumentów urzędowych wydanych lub sporządzonych przed wejściem w życie niniejszej konwencji”.

9 Artykuł 66 konwencji brukselskiej ma następujące brzmienie:

„Niniejsza konwencja zostaje zawarta na czas nieokreślony”.

Rozporządzenie Bruksela I

10 Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1, zwane dalej „rozporządzeniem Bruksela I”) weszło w życie w dniu 1 marca 2002 r. i zastąpiło w stosunkach między państwami członkowskimi konwencję brukselską. Rozporządzenie to zostało uchylone i zastąpione, ze skutkiem od dnia 10 stycznia 2015 r., przez rozporządzenie Bruksela I bis.

11 Artykuł 23 ust. 1 rozporządzenia Bruksela I miał następujące brzmienie:

„Jeżeli strony, z których przynajmniej jedna ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, uzgodniły, że sąd lub sądy państwa członkowskiego powinny rozstrzygać spór już wynikły albo spór przyszły mogący wyniknąć z określonego stosunku prawnego, to sąd lub sądy tego państwa członkowskiego mają jurysdykcję […]”.

Rozporządzenie Bruksela I bis

12 Motywy 3, 13, 14, 15, 19 i 21 rozporządzenia Bruksela I bis przewidują:

„(3) […] Unia ma przyjąć środki w zakresie współpracy sądowej w sprawach cywilnych mających skutki transgraniczne, szczególnie jeżeli jest to niezbędne do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

[…]

(13) Musi istnieć związek między postępowaniami, do których ma zastosowanie niniejsze rozporządzenie, a terytorium państw członkowskich. W związku z tym wspólne przepisy o jurysdykcji powinny co do zasady znajdować zastosowanie wtedy, gdy pozwany ma miejsce zamieszkania na terytorium jednego z państw członkowskich.

(14) Pozwany niemający miejsca zamieszkania w państwie członkowskim powinien zasadniczo podlegać krajowym przepisom o jurysdykcji, mającym zastosowanie na terytorium państwa członkowskiego, przed którego sądem wytoczono powództwo.

Jednakże w celu zapewnienia ochrony konsumentów i pracowników, ochrony jurysdykcji sądów państw członkowskich w sytuacjach, w których mają one jurysdykcję wyłączną, oraz przestrzegania autonomii stron niektóre przepisy dotyczące jurysdykcji zawarte w niniejszym rozporządzeniu powinny mieć zastosowanie niezależnie od miejsca zamieszkania pozwanego.

(15) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i opierać się na zasadzie, że jurysdykcję w ogólności mają sądy miejsca zamieszkania pozwanego. Tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub autonomię stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania […].

[…]

(19) Z zastrzeżeniem jurysdykcji wyłącznych określonych w niniejszym rozporządzeniu powinna być przestrzegana autonomia stron w zakresie umownego wyboru jurysdykcji, z wyjątkiem spraw dotyczących ubezpieczenia, umów z udziałem konsumentów lub z zakresu prawa pracy, w których dopuszczalna jest jedynie ograniczona swoboda stron w zakresie umownego wyboru jurysdykcji.

[…]

(21) W interesie zgodnego sprawowania wymiaru sprawiedliwości należy unikać tak dalece, jak jest to tylko możliwe, równoległych postępowań i zapewnić, aby w różnych państwach członkowskich nie zapadały niezgodne ze sobą orzeczenia […]”.

13 Artykuł 4 ust. 1 tego rozporządzenia ma następujące brzmienie:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego”.

14 Artykuł 6 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia stanowi:

„Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, jurysdykcja sądów każdego państwa członkowskiego jest określana, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 1, art. 21 ust. 2 oraz art. 24 i 25, przez prawo tego państwa członkowskiego”.

15 Artykuł 25 ust. 1 tego samego rozporządzenia, zawarty w sekcji 7 rozdziału II, zatytułowanej „Umowa dotycząca jurysdykcji”, przewiduje:

„Jeżeli strony niezależnie od ich miejsca zamieszkania uzgodniły, że sąd lub sądy państwa członkowskiego powinny rozstrzygać spór już wynikły albo spór przyszły mogący wyniknąć z określonego stosunku prawnego, to sąd lub sądy tego państwa mają jurysdykcję, chyba że umowa ta jest nieważna pod względem materialnym na mocy prawa danego państwa członkowskiego. Tak określona jurysdykcja jest jurysdykcją wyłączną, o ile strony nie uzgodniły inaczej […]”.

16 Zgodnie z art. 31 ust. 2 rozporządzenia Bruksela I bis:

„Nie naruszając przepisów art. 26, jeżeli powództwo wytoczono przed sądem państwa członkowskiego, który w umowie określonej w art. 25 został wskazany jako mający jurysdykcję wyłączną, każdy sąd innego państwa członkowskiego zawiesza postępowanie, dopóki sąd wskazany w umowie nie stwierdzi, że nie ma jurysdykcji na podstawie tej umowy”.

17 Rozdział VII tego rozporządzenia, zatytułowany „Stosunek do innych aktów prawnych”, obejmuje w szczególności art. 68–70. Artykuł 68 tego rozporządzenia ma następujące brzmienie:

„1. Niniejsze rozporządzenie zastępuje w stosunkach pomiędzy państwami członkowskimi [konwencję brukselską], z wyjątkiem dotyczącym tych terytoriów państw członkowskich, które objęte są terytorialnym zakresem zastosowania tejże konwencji i które na podstawie art. 355 [TFUE] wyłączone są z zakresu niniejszego rozporządzenia.

2. W zakresie, w jakim niniejsze rozporządzenie zastępuje w stosunkach pomiędzy państwami członkowskimi postanowienia [konwencję brukselską], odesłania do tej konwencji uważa się za odesłania do niniejszego rozporządzenia”.

18 Artykuł 69 wspomnianego rozporządzenia stanowi:

„Z zastrzeżeniem art. 70 oraz art. 71 niniejsze rozporządzenie zastępuje w stosunkach pomiędzy państwami członkowskimi konwencje dotyczące tych samych spraw, do których ma zastosowanie niniejsze rozporządzenie. W szczególności zastępuje się konwencje wymienione w wykazie sporządzonym przez Komisję [Europejską] zgodnie z art. 76 ust. 1 lit. c) i art. 76 ust. 2”.

19 Artykuł 70 ust. 1 tego samego rozporządzenia ma następujące brzmienie:

„Konwencje, o których mowa w art. 69, pozostają w mocy w zakresie spraw, do których nie ma zastosowania niniejsze rozporządzenie”.

20 Na mocy art. 76 ust. 2 rozporządzenia Bruksela I bis Komisja sporządza wykaz konwencji, o których mowa w art. 69 tego rozporządzenia, na podstawie informacji przekazanych przez państwa członkowskie zgodnie z jego art. 76 ust. 1 lit. c). Zgodnie z art. 76 ust. 4 wspomnianego rozporządzenia Komisja publikuje wykazy i wszelkie późniejsze w nich zmiany w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

21 Na podstawie informacji przewidzianych w art. 76 tego samego rozporządzenia Komisja sporządziła i opublikowała trzy wykazy (Dz.U. 2015, C 4, s. 2), z których trzeci (zwany dalej „wykazem 3”) ma następujące brzmienie:

„Konwencje, o których mowa w art. 69, są następujące:

– w Austrii:

[…]

– [konwencja pomiędzy Zjednoczonym Królestwem a Austrią],

[…]

– w Zjednoczonym Królestwie:

[…]

– [konwencja pomiędzy Zjednoczonym Królestwem a Austrią],

[…]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

22 W dniu 6 maja 2020 r. Cabris Investments i Revetas Capital Advisors, spółki z siedzibą w Zjednoczonym Królestwie, zawarły umowę doradztwa, do której załącznik stanowiło pismo zawierające klauzulę prorogacyjną (zwaną dalej „sporną klauzulą prorogacyjną”), o następującym brzmieniu:

„Niniejsza umowa oraz stosunki między stronami podlegają prawu austriackiemu i są interpretowane zgodnie z tym prawem. Do rozpoznawania sporów wynikających z niniejszej umowy lub z nią związanych bądź dotyczących jej wykonania lub ważności wyłącznie właściwy jest Handelsgericht Wien [(sąd gospodarczy w Wiedniu, Austria)]”.

23 W dniu 30 czerwca 2023 r. spółka Cabris Investments wniosła do Handelsgericht Wien (sądu gospodarczego w Wiedniu), będącego sądem odsyłającym, powództwo o zasądzenie od Revetas Capital Advisors na jej rzecz kwoty 360 000 EUR, powiększonej o odsetki za zwłokę, na podstawie wynikającego ze wspomnianej powyżej umowy obowiązku zapłaty związanego z wykonywaniem funkcji dyrektora finansowego.

24 Z postanowienia odsyłającego wynika, że poza sporną klauzulą prorogacyjną nie istnieje widoczny związek między stronami w postępowaniu głównym a Republiką Austrii.

25 Spółka Revetas Capital Advisors zakwestionowała jurysdykcję międzynarodową sądu odsyłającego, podnosząc, że z uwagi na to, iż rozporządzenie Bruksela I bis nie ma już zastosowania do stosunków prawnych z udziałem Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej od chwili zakończenia przewidzianego w umowie o wystąpieniu okresu przejściowego, wyznaczonego na dzień 31 grudnia 2020 r. (zwanego dalej „okresem przejściowym"), art. 25 tego rozporządzenia, zgodnie z jego wykładnią dokonaną przez Trybunał w wyroku z dnia 8 lutego 2024 r., Inkreal (C-566/22, EU:C:2024:123), nie ma zastosowania do okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym. W związku z tym w przekonaniu tej spółki sporna klauzula prorogacyjna jest bezskuteczna, co skutkuje brakiem jurysdykcji międzynarodowej sądu odsyłającego do rozpoznania wniesionego do niego powództwa.

26 W pierwszej kolejności sąd odsyłający wyraża wątpliwości co do tego, czy art. 25 rozporządzenia Bruksela I bis i zasady ustanowione przez Trybunał w wyroku z dnia 8 lutego 2024 r., Inkreal (C-566/22, EU:C:2024:123) nadal mają zastosowanie w przypadku zawartej w okresie przejściowym umowy jurysdykcyjnej między dwiema stronami mającymi siedzibę w Zjednoczonym Królestwie i wskazującej sąd państwa członkowskiego do rozpoznania sporu między nimi, jeżeli powództwo przed tym sądem zostało wytoczone nie tylko po wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej, ale także po zakończeniu okresu przejściowego, a stosunek umowny leżący u podstaw tego sporu nie wykazuje żadnego związku z tym państwem członkowskim. Sąd odsyłający zdaje się wywodzić z motywów 13 i 14 tego rozporządzenia, z art. 50 ust. 3 TUE i wymienionego wyżej wyroku, że taki związek jest wymagany.

27 Na wypadek gdyby Trybunał miał dojść do wniosku, że art. 25 rozporządzenia Bruksela I bis nie ma zastosowania w takiej sytuacji, sąd odsyłający zastanawia się, w drugiej kolejności, nad możliwością zastosowania konwencji brukselskiej, a w szczególności jej art. 17 i 18, lub, w braku takiej możliwości, konwencji pomiędzy Zjednoczonym Królestwem a Austrią. Zdaniem tego sądu odpowiedź na to pytanie zależy od tego, czy art. 68 i 69 rozporządzenia Bruksela I bis ostatecznie uchyliły obie te konwencje. Sąd ten jest zdania, że zasady prawa międzynarodowego publicznego regulujące wygaśnięcie traktatów oraz okoliczność, że te różne instrumenty prawne regulują podobne dziedziny, przemawiają za wykładnią, zgodnie z którą stosowanie wspomnianych konwencji w odniesieniu do stosunków prawnych z udziałem Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej jest wykluczone.

28 W trzeciej kolejności sąd odsyłający zastanawia się nad kwestią, czy art. 50 ust. 3 TUE i art. 82 ust. 1 lit. b) ppkt (i) części 4 Civil Jurisdiction and Judgments (Amendment) (EU Exit) Regulations 2019 [rozporządzenia z 2019 r. w sprawie jurysdykcji w sprawach cywilnych i wyroków (nowelizacja) (Brexit)] z dnia 4 marca 2019 r. (*Statutory Instruments* 2019, nr 479) wykluczają w sposób generalny stosowanie konwencji brukselskiej.

29 W tych okolicznościach Handelsgericht Wien (sąd gospodarczy w Wiedniu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 25 [rozporządzenia Bruksela I bis] należy interpretować w ten sposób, że umowa jurysdykcyjna, w której strony umowy mające siedzibę w Zjednoczonym Królestwie, a zatem (obecnie) w państwie trzecim, uzgadniają jurysdykcję sądów państwa członkowskiego Unii dla sporów wynikających z tej umowy, jest objęta tym przepisem, nawet jeśli umowa podstawowa nie wykazuje żadnego dalszego związku z tym państwem członkowskim wybranym jako miejsce jurysdykcji? Czy w związku z tym zasady zawarte w [wyroku Trybunału z dnia 8 lutego 2024 r., Inkreal (C-566/22, EU:C:2024:123)] mają zastosowanie w ten sam sposób również w przypadku, gdy data zawarcia umowy jurysdykcyjnej pomiędzy dwoma stronami umowy mającymi siedzibę w Zjednoczonym Królestwie przypada jeszcze na okres przed zakończeniem [okresu przejściowego] »brexitu« w dniu 31 grudnia 2020 r., a powództwo zostało wytoczone dopiero po wejściu w życie »brexitu«, przy uwzględnieniu okoliczności, że sytuacja umowna między tymi podmiotami z państwa (obecnie) trzeciego nie wykazuje żadnego dalszego związku z wybranym państwem członkowskim Unii (zob. jednak w tym względzie motywy 13 i 14 [tego rozporządzenia]), a ponadto art. 50 ust. 3 TUE […] generalnie wyłącza zastosowanie traktatów europejskich do Zjednoczonego Królestwa po »brexicie«?

Jeżeli Trybunał odrzuci zastosowanie art. 25 [rozporządzenia Bruksela I bis] w przypadku dotyczącym państwa trzeciego, do którego odnosi się pytanie, pojawiają się poniższe dalsze pytania:

2) Czy art. 68 [rozporządzenia Bruksela I bis] należy interpretować w ten sposób, że uchylił on ostatecznie [konwencję brukselską], również w przypadku postępowania mającego związek ze Zjednoczonym Królestwem (przy uwzględnieniu »brexitu«), w związku z czym państwo członkowskie Unii nie może już aktualnie stosować tej konwencji?

3) Czy art. 69 [rozporządzenia Bruksela I bis] w brzmieniu [wykazu 3] oraz art. 55 tiret trzynaste [konwencji brukselskiej] należy interpretować w ten sposób, że uchylają one ostatecznie [konwencję pomiędzy Zjednoczonym Królestwem a Austrią] również w odniesieniu do Zjednoczonego Królestwa (przy uwzględnieniu »brexitu«), w związku z czym w postępowaniu mającym związek ze Zjednoczonym Królestwem (przy uwzględnieniu »brexitu«) nie jest już możliwe zastosowanie tej międzynarodowej konwencji […], biorąc przy tym pod uwagę w szczególności okoliczność, że zgodnie z art. 70 ust. 1 [rozporządzenia Bruksela I bis] konwencje, o których mowa w art. 69 [tego rozporządzenia], pozostają w mocy w zakresie spraw, do których nie ma zastosowania owo rozporządzenie? Czy zatem zgodnie z art. 70 ust. 1 [rozporządzenia Bruksela I bis] w odniesieniu do Zjednoczonego Królestwa umowa […] zawarta z Republiką Austrii, uznana już w przeszłości przez prawo pierwotne za »zastąpioną«, może zostać uznana po »brexicie« za mającą ponownie zastosowanie między tymi państwami z mocą wsteczną (tak zwane »odżycie umowy międzynarodowej«)?

Jeżeli tak: czy takie »odżycie« obowiązywałoby także w zakresie zastosowania – w tym względzie podobnego – art. 56 konwencji brukselskiej?

4) Czy art. 50 ust. 3 TUE […] należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie stosowaniu lub »odżyciu« art. 17 i 18 [konwencji brukselskiej] również w odniesieniu do Zjednoczonego Królestwa (przy uwzględnieniu »brexitu«), jeżeli w postępowaniu wszczętym w Austrii stoją naprzeciwko siebie dwie strony procesu z siedzibą w Zjednoczonym

Królestwie, które w swojej umowie zawartej w dniu 6 maja 2020 r. uzgodniły jurysdykcję wyłączną austriackiego Handelsgericht Wien (sądu gospodarczego w Wiedniu)? Czy w tym zakresie przepis art. 50 ust. 3 TUE […] ma pierwszeństwo przed art. 66 [konwencji brukselskiej], zgodnie z którym konwencja [ta] »[została] zawarta na czas nieokreślony«?

5) [a)] Jeżeli Trybunał stwierdzi w rozumieniu pytań wskazanych powyżej w pkt 2–4 pierwszeństwo stosowania konwencji brukselskiej również w odniesieniu do Zjednoczonego Królestwa, pojawia się pytanie: czy zasadnicze pierwszeństwo stosowania konwencji brukselskiej stoi na przeszkodzie uregulowaniu przewidzianemu w Zjednoczonym Królestwie, zgodnie z którym zastosowanie konwencji brukselskiej […] jest wyraźnie wyłączone również dla umów dotyczących jurysdykcji, które zostały zawarte przed wejściem w życie »brexitu« {zobacz uregulowanie brytyjskie w art. 82 ust. 1 lit. [b) ppkt (i)] części 4 Civil Jurisdiction and Judgments (Amendment) (EU Exit) Regulations 2019 [rozporządzenia z 2019 r. w sprawie jurysdykcji w sprawach cywilnych i wyroków (nowelizacja) (brexit)], obowiązujące do dnia 29 lutego 2024 r. i jednoznacznie mające jeszcze zastosowanie w niniejszej sprawie w związku z wytoczeniem powództwa w dniu 30 czerwca 2023 r.}?

[b)] Jeżeli nie: czy sąd austriacki, badając skuteczność umowy jurysdykcyjnej zawartej w dniu 6 maja 2020 r. (a więc przed »brexitem«) między dwoma brytyjskimi spółkami z wyborem austriackiego forum jest mimo to związany tym – unormowanym w Zjednoczonym Królestwie – wyłączeniem stosowania konwencji brukselskiej zgodnie z art. 82 ust. 1 lit. b) ppkt (i) części 4 brytyjskiego rozporządzenia z 2019 r., w szczególności ze względu na pierwszeństwo prawa pierwotnego, która to okoliczność zasadniczo stałaby na przeszkodzie skutecznemu wykonaniu w Zjednoczonym Królestwie (ostatnie pytanie zakłada w rozumieniu pytania trzeciego utratę mocy [konwencji pomiędzy Zjednoczonym Królestwem a Austrią])?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

30 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 25 ust. 1 rozporządzenia Bruksela I bis należy interpretować w ten sposób, że przepisem tym objęta jest sytuacja, w której obie strony umowy podstawowej mające siedzibę na terytorium Zjednoczonego Królestwa uzgadniają, w drodze umowy jurysdykcyjnej zawartej w okresie przejściowym przewidzianym w umowie o wystąpieniu, jurysdykcję sądu państwa członkowskiego do rozpoznania sporów wynikłych z umowy podstawowej, jeżeli strony te wniosły do tego sądu spór po upływie owego okresu.

31 Na wstępie należy przypomnieć, że skoro klauzula prorogacyjna jest ze swej natury opcją jurysdykcji, która nie wywołuje skutków prawnych, dopóki nie zostanie wszczęte postępowanie sądowe, i która staje się skuteczna dopiero w dniu wszczęcia postępowania sądowego, klauzulę taką należy oceniać na dzień wszczęcia takiego postępowania (zob. podobnie wyroki: z dnia 13 listopada 1979 r., Sanicentral, 25/79, EU:C:1979:255, pkt 6; a także z dnia 24 listopada 2022 r., Tilman, C-358/21, EU:C:2022:923, pkt 30).

32 W związku z tym w celu udzielenia odpowiedzi na zadane pytanie należy ustalić, czy spór między dwiema stronami umowy, które mają siedzibę w tym samym państwie, będącym od dnia 1 lutego 2020 r. państwem trzecim, takim jak Zjednoczone Królestwo, i które wyznaczyły do rozpoznania tego sporu sąd państwa członkowskiego, jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia Bruksela I bis i jego art. 25 ust. 1.

33 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, lecz także kontekst, w jaki się on wpisuje, oraz cele realizowane przez akt, którego jest on częścią (zob. wyroki: z dnia 17 listopada 1983 r., Merck, 292/82, EU:C:1983:335, pkt 12; z dnia 8 lutego 2024 r., Inkreal, C-566/22, EU:C:2024:123, pkt 15 i przytoczone tam orzecznictwo).

34 W pierwszej kolejności, co się tyczy brzmienia przedmiotowego przepisu, zgodnie z art. 25 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia Bruksela I bis jeżeli strony niezależnie od ich miejsca zamieszkania uzgodniły, że sąd lub sądy państwa członkowskiego powinny rozstrzygać spór już wynikły albo spór przyszły mogący wyniknąć z określonego stosunku prawnego, to sąd lub sądy tego państwa mają jurysdykcję, chyba że umowa ta jest nieważna pod względem materialnym na mocy prawa tego państwa członkowskiego.

35 Z samego brzmienia tego przepisu wynika zatem, że ustanowiona w nim zasada ma zastosowanie bez względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę stron. W szczególności stosowanie tej zasady nie jest uzależnione od spełnienia warunku dotyczącego ustanowienia miejsca zamieszkania lub siedziby stron lub jednej ze stron na terytorium państwa członkowskiego.

36 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o kontekst, w jaki wpisuje się art. 25 ust. 1 rozporządzenia Bruksela I bis, należy, po pierwsze, podkreślić, że ów przepis różni się od przepisu go poprzedzającego, to jest art. 23 ust. 1 rozporządzenia Bruksela I, który dla zastosowania przepisu dotyczącego jurysdykcji opartej na umowie jurysdykcyjnej wymagał, aby co najmniej jedna ze stron tej umowy miała miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium państwa członkowskiego.

37 Po drugie, należy przypomnieć, że reżim jurysdykcji przewidziany w rozporządzeniu Bruksela I bis jest reżimem jurysdykcji wewnętrznej Unii, realizującym własne cele, takie jak prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego oraz ustanowienie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, jak wynika z motywu 3 tego rozporządzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 25 lutego 2025 r., BSH Hausgeräte, C-339/22, EU:C:2025:108, pkt 55). Motyw 13 wspomnianego rozporządzenia stanowi ponadto, że „[m]usi istnieć związek między postępowaniami, do których ma zastosowanie niniejsze rozporządzenie, a terytorium państw członkowskich” i że „[w] związku z tym wspólne przepisy o jurysdykcji powinny co do zasady znajdować zastosowanie wtedy, gdy pozwany ma miejsce zamieszkania na terytorium jednego z państw członkowskich”. Motyw 14 tego samego rozporządzenia przewiduje jednak, że w celu „przestrzegania autonomii stron, niektóre przepisy dotyczące jurysdykcji zawarte w niniejszym rozporządzeniu powinny mieć zastosowanie niezależnie od miejsca zamieszkania pozwanego”.

38 W tym względzie, w odróżnieniu od zasady ustanowionej w art. 4 ust. 1 rozporządzenia Bruksela I bis w związku z jego motywem 13, zgodnie z którą jurysdykcję określa się na podstawie ogólnej zasady sądu miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego, jeżeli ma on miejsce zamieszkania lub siedzibę w państwie członkowskim, art. 6 ust. 1 tego rozporządzenia w związku z jego motywem 14 przewiduje, że jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania lub

siedziby na terytorium państwa członkowskiego, jurysdykcję określa się w każdym państwie członkowskim na mocy prawa tego państwa członkowskiego, z zastrzeżeniem jednak stosowania niektórych przepisów owego rozporządzenia, w tym jego art. 25.

39 Wobec tego z art. 6 ust. 1 rozporządzenia Bruksela I bis w związku z jego art. 25 ust. 1 wynika, że sytuacja, w której pozwany nie ma miejsca zamieszkania lub siedziby na terytorium państwa członkowskiego, lecz strony umowy uzgodniły, że do rozstrzygania sporów wynikających z tej umowy jurysdykcję mają sąd lub sądy państwa członkowskiego, podlega przepisowi dotyczącemu jurysdykcji wynikającemu z umowy jurysdykcyjnej wymienionej w tym art. 25 ust. 1, a nie przepisom dotyczącym jurysdykcji prawa każdego państwa członkowskiego, o których mowa w tym art. 6 ust. 1. Wniosek ten potwierdza zatem literalną wykładnię wynikającą z pkt 35 niniejszego wyroku, zgodnie z którą ów art. 25 ust. 1 ma zastosowanie nawet wtedy, gdy wszystkie strony sporu mają miejsce zamieszkania lub siedzibę w państwie trzecim.

40 Po trzecie, zgodnie z orzecznictwem Trybunału, aby dana sytuacja była objęta zakresem stosowania rozporządzenia Bruksela I bis, musi ona wykazywać element zagraniczny. Ów element zagraniczny może wynikać zarówno z miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego na terytorium państwa członkowskiego innego niż państwo członkowskie sądu, przed który wytoczono powództwo, jak i z innych czynników związanych w szczególności z istotą sporu, które mogą znajdować się nawet w państwie trzecim. Taka sytuacja może bowiem rodzić pytania dotyczące ustalenia jurysdykcji sądów w porządku międzynarodowym [zob. podobnie wyroki: z dnia 1 marca 2005 r., Owusu, C-281/02, EU:C:2005:120, pkt 26; z dnia 8 września 2022 r., IRnova, C-399/21, EU:C:2022:648, pkt 28; z dnia 29 lipca 2024 r., FTI Touristik (Element zagraniczny), C-774/22, EU:C:2024:646, pkt 26, 28, 29; a także z dnia 25 lutego 2025 r., BSH Hausgeräte, C-339/22, EU:C:2025:108, pkt 59, 60].

41 Ponadto Trybunał miał już okazję wyjaśnić, że sytuacja, w której strony umowy mające siedzibę w tym samym państwie członkowskim uzgadniają jurysdykcję sądów innego państwa członkowskiego do rozpoznawania sporów wynikających z tej umowy, nawet jeśli rzeczona umowa nie wykazuje żadnego innego związku z tym innym państwem członkowskim, wykazuje element zagraniczny. W takiej sytuacji istnienie umowy jurysdykcyjnej przyznającej jurysdykcję sądom państwa członkowskiego innego niż to, w którym umawiające się strony mają siedzibę, wskazuje bowiem samo w sobie na międzynarodowy charakter rozpatrywanej sytuacji (zob. podobnie wyrok z dnia 8 lutego 2024 r., Inkreal, C-566/22, EU:C:2024:123, pkt 25, 39).

42 Należy uznać, analogicznie do rozwiązania przyjętego przez Trybunał w orzecznictwie przytoczonym w pkt 40 i 41 niniejszego wyroku, że istnienie umowy jurysdykcyjnej na rzecz sądów państwa członkowskiego, w sytuacji gdy umawiające się strony mają miejsce zamieszkania lub siedzibę w państwie trzecim, podnosi kwestię dotyczącą ustalenia jurysdykcji sądów w porządku międzynarodowym i w związku taka sytuacja wykazuje wymagany w rozumieniu tego orzecznictwa element zagraniczny.

43 W trzeciej kolejności – taka wykładnia znajduje potwierdzenie w celach realizowanych przez art. 25 rozporządzenia Bruksela I bis, a mianowicie poszanowaniu autonomii stron i wzmocnieniu skuteczności umów ustanawiających jurysdykcję wyłączną, o których mowa w motywach 15, 19 i 22 tego rozporządzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 8 lutego 2024 r., Inkreal, C-566/22, EU:C:2024:123, pkt 26).

44 Wspomniana wykładnia jest również zgodna z celem rozporządzenia Bruksela I bis, polegającym na ujednoliceniu norm kolizyjnych w sprawach cywilnych i handlowych za pomocą przepisów dotyczących jurysdykcji, które są w wysokim stopniu przewidywalne, tym samym służąc osiągnięciu celu w postaci pewności prawa. Możliwość uzgodnienia przez strony umowy mające siedzibę w tym samym państwie trzecim jurysdykcji sądów państwa członkowskiego przyczynia się bowiem do zapewnienia, by powód był w stanie łatwo zidentyfikować sąd, przed który może on wytoczyć powództwo, a pozwany – zidentyfikować sąd, przed który może zostać pozwany. W tym kontekście cel pewności prawa wymaga, aby sąd krajowy, przed który wytoczono powództwo, mógł łatwo wypowiedzieć się w przedmiocie własnej jurysdykcji, nie będąc zmuszonym do badania sprawy co do istoty [zob. analogicznie wyrok z dnia 29 lipca 2024 r., FTI Touristik (Element zagraniczny), C-774/22, EU:C:2024:646, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo].

45 Stosowanie zharmonizowanych przepisów art. 25 rozporządzenia Bruksela I bis przyczynia się ponadto do zapobiegania na terytorium państw członkowskich szkodliwym dla pewności prawa konfliktom jurysdykcyjnym, które mogłyby wystąpić, gdyby rozpatrywana sytuacja podlegała krajowym przepisom prawa prywatnego międzynarodowego państw członkowskich. Ponadto stosowanie tych zharmonizowanych przepisów ogranicza możliwość prowadzenia równoległych postępowań i pozwala uniknąć sytuacji, w której w różnych państwach członkowskich zapadałyby niezgodne ze sobą orzeczenia, jak wymaga tego cel polegający na zapewnieniu zgodnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, wskazany w motywie 21 tego rozporządzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 8 lutego 2024 r., Inkreal, C-566/22, EU:C:2024:123, pkt 30).

46 W konsekwencji spór taki jak rozpoznawany w postępowaniu głównym, toczący się między dwiema umawiającymi się stronami mającymi siedzibę w państwie trzecim, które wyznaczyły sąd państwa członkowskiego do rozpoznania ich sporów wynikających z łączącej je umowy, jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia Bruksela I bis i jego art. 25 ust. 1.

47 Okoliczność, że umowa jurysdykcyjna, na mocy której strony umowy podstawowej, mające siedzibę na terytorium Zjednoczonego Królestwa, wyznaczyły sąd państwa członkowskiego, w niniejszym przypadku sąd odsyłający, do rozpoznawania sporów między nimi, została zawarta w okresie przejściowym i że spór został wniesiony do tego sądu po zakończeniu tego okresu, nie może zmienić odpowiedzi, jakiej należy udzielić na niniejsze pytanie.

48 Nie tylko bowiem umowa o wystąpieniu nie reguluje takiej sytuacji, lecz z rozważań zawartych w pkt 31–46 niniejszego wyroku wynika, że niezależnie od umiejscowienia siedziby stron sporu w państwie trzecim, takim jak Zjednoczone Królestwo od dnia 1 lutego 2020 r., spór w postępowaniu głównym jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia Bruksela I bis i jego art. 25 ust. 1.

49 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż art. 25 ust. 1 rozporządzenia Bruksela I bis należy interpretować w ten sposób, że przepisem tym objęta jest sytuacja, w której obie strony umowy podstawowej mające siedzibę na terytorium Zjednoczonego Królestwa uzgadniają, w drodze umowy jurysdykcyjnej zawartej w okresie przejściowym przewidzianym w umowie o wystąpieniu, jurysdykcję sądu państwa członkowskiego do rozpoznania sporów wynikłych z umowy podstawowej, nawet jeżeli strony te wniosły do tego sądu spór po upływie owego okresu.

W przedmiocie pytań od drugiego do piątego

50 Z uwagi na odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze, zgodnie z którą sytuacja taka jak rozpatrywana w postępowaniu głównym jest objęta zakresem stosowania rozporządzenia Bruksela I bis i jego art. 25 ust. 1, nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytania od drugiego do piątego.

W przedmiocie kosztów

51 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 25 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych

należy interpretować w ten sposób, że:

przepisem tym objęta jest sytuacja, w której obie strony umowy podstawowej mające siedzibę na terytorium Zjednoczonego Królestwa uzgadniają, w drodze umowy jurysdykcyjnej zawartej w okresie przejściowym przewidzianym w Umowie o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej, jurysdykcję sądu państwa członkowskiego do rozpoznania sporów wynikłych z umowy podstawowej, nawet jeżeli strony te wniosły do tego sądu spór po upływie owego okresu.

Podpisy